

პიროვნების განათლებულობის რესურსის მართვა

ნათია გურაშვილი
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიაში განათლებულობა განხილულია პიროვნების სტრატეგიულ უპირატესობად და დასმულია მისი გონივრული მართვის საკითხი. ავტორი სტატიისა ასაბუთებს, რომ პიროვნების განათლებულობის რესურსის მართვა შეუძლებელია მისი შემეცნებითი საქმიანობის განვითარების გარეშე. სტატიაში დახასიათებულია შემეცნებითი მოტივაცია, მისი სახეები, თვით-განვითარების მოტივატორები – საკუთარი თავის მიმართ, გარეშე ადამიანების მიმართ და ცხოვრების მიმართ.

ავტორი აკეთებს დასკვნას, რომ ადამიანები თავის განათლებულობას უფრო მეტად „ამუშავებენ“ ცხოვრების გასაუმჯობესებლად და არა იმისთვის, რომ იყონ უკეთესნი, სრულყოფილნი.

საკვანძო სიტყვები: განათლება, განათლებულობის რესურსი, წიგნიერება, საგანმანათლებლო გარემო, შემეცნებითი საქმიანობა.

1. საგანმანათლებლო პარადიგმა

განათლების სკოლა იყენებს ცოდნის ათვისების ასეთ პრინციპს: „ყურადღება – მოსმენა – გაგება – დამახსოვრება – გამეორება“. იგი დაფუძნებულია და მოქმედებს ნორმატიულ-რეპრესიული პრინციპით და განმტკიცებულია „სწორია-არასწორიას“ კრიტერიუმით. აზროვნების კლასიკური ტიპი მოდის მსოფლიოს მექანიკური გაგებიდან და რეალურ შედეგთან მოსალოდნელი შედეგის აუცილებელი თანხვედრის მოცემულობიდან.

ამჟამად, მსოფლიოს ახალი პოსტმოდერნისტული სურათი

ყალიბდება, რომლის დროსაც მეცნიერების ნიშნებია: მრავალ კონცეფციითა თანაარსებობა; ჰიპოტეტურობა; შედეგების არაერთგვაროვანი ინტერპრეტირება; აღქმის მეცნიერულ და არამეცნიერულ ფორმების დაახლოება; მეტაფორულობა.

ამუშაოდ, ყურადღების ცენტრში საზოგადოებისა და ცალკეული ადამიანის პრობლემებია. ცოდნა განიხილება, როგორც კულტურის შენახვის, კვლავნარმოებისა და განვითარების საშუალება, ცოდნა ხდება კაპიტალი. განვითარებულ ქვეყნებში ცოდნაში ჩადებული კაპიტალი ნარმოების სფეროში დაბანდებულითან შედარებით მეტ მოგებას იძლევა. კრიტიკიუმი „სწორია-არასწორიას“ ნაცვლად წინ წამოიწია „სასარგებლოა — ეფექტურია — არამაგვენას“ კრიტიკიუმმა. სრულიად ნათელი ხდება, რომ საზოგადოების მომავალი ცოდნის რაოდენობაზე კი არ არის დამოკიდებული, არამედ, კულტურის დონეზე და არასტანდარტულ სიტუაციებში ადამიანების ორიენტაციის უნარზე.

პოსტკლასიკური განათლება გულისხმობს ინდივიდში ისეთი სოციალურ-ეკონომიკური, სოციალ-სტატისტიკური და სოციალ-ფსიქოლოგიური ნიშნების პოვნის და ათვისების უნარს, რომელიც მას დაეხმარება საკუთარი თავის რეალიზაციაში და თავს იგრნობს ბედნიერად (უკიდურეს შემთხვევაში უბედური არ იქნება). პიროვნებისთვის საგანმანათლებლო პროცესი უნდა იყოს შემოქმედებითი პროცესი. მან თავისი განათლებულობა და თვითზრდა თვითგანათლებით უნდა უზრუნველყოს. ამრიგად, საზოგადოების განვითარების ამ ეტაპზე აქტუალური ხდება თვითმენეჯმენტის ის კომპონენტი, რომელსაც თვითგანათლება ეწოდება. ცხადია, ყველა ქვეყანაში ის ერთიან საგანმანათლებლო ჩარჩოში უნდა განხირციელდეს.

2. საგანმანათლებლო გარემო და საგანმანათლებლო სივრცე

სოციალური საგანმანათლებლო გარემო უნდა წარმოვიდგინოთ, როგორც საზოგადოების კულტურის ჰორიზონტალური სტრუქტურა და ინფორმაციული სისტემა, რომელიც თვითორგანიზების პრინციპით ფუნქციონირებს. სოციოსაგანმანათლებლო გარემოს

ნარმოქმნის ფორმირების უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს უმაღლესი განათლების შემდგომი, უწყვეტი განათლება წარმოადგენს.

სამეცნიერო გამოკვლევებში საგანმანათლებლო სივრცე სხვადასხვანაირად არის განმარტებული. გამოკვლევების ნაწილში იგი ვრცელდება ქალაქზე, რეგიონზე, ქვეყანაზე და რიგ შემთხვევებში მთელ მსოფლიოზე. ასეთი გაგებით, საგანმანათლებლო სივრცე განათლების სისტემას უთანაბრდება. სხვა გამოკვლევებში მას ემატება ბავშვისა და ზრდადობის ურთიერთობა, ზოგან საგანმანათლებლო სივრცე საგანმანათლებლო გარემოს ემთხვევა და ა. შ.

საგანმანათლებლო სივრცე გარკვეული ზომით მართლაც იკავებს საგანმანათლებლო გარემოს ნაწილს, მაგრამ საგანმანათლებლო სივრცე არ არის საგანმანათლებლო გარემო. ეს არის განათლების პროცესის ფორმა, კერძოდ, საგანმანათლებლო გარემოსა და განათლების მიმღებ ადამიანის ურთიერთობა.

საგანმანათლებლო სივრცის განმასხვავებელი ის არის, რომ მის ფორმირებაზე გავლენას ახდენენ არა მხოლოდ რეალური საგანმანათლებლო მოვლენები (რომლებიც უკვე ხდება), არამედ ისინიც, რომლებიც ჯერ არ ხორციელდება, და, მხოლოდ საგანმანათლებლო პროცესის სუბიექტების გონებაშია [1, გვ. 47].

ცნება „საგანმანათლებლო სივრცე“ ობიექტურ და სუბიექტურ სიზღვრეებზე განიხილება. საგანმანათლებლო სივრცის ობიექტური ხასიათი ასახავს მისთვის ცოდნის აბსოლუტური ხასიათის მინიჭებას, სუბიექტური ხასიათი კი ასახავს მისთვის საგანმანათლებლო პროცესის კონკრეტული სუბიექტის მინიჭებას.

საგანმანათლებლო სივრცე ხასიათდება საგანმანათლებლო მომსახურების მოცულობით, საგანმანათლებლო ინფორმაციის სიმძლავრით და ინტენსიურობით, საზოგადოების საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურით.

3. სოციალური და ინდივიდუალური საგანმანათლებლო სივრცე

სოციალური საგანმანათლებლო სივრცის ქვეშ იგულისხმება ინდივიდუალური და კოლექტიური საგანმანათლებლო სივრცის შესაქმნელად საჭირო ადგილების რაოდენობა. იგი ადგენს საგან-

მანათლებლო გარემოში შესვლის და საგანმანათლებლო პროცესში ურთიერთობის წესებს და მეთოდებს.

სოციალურ-საგანმანათლებლო სივრცის ორგანიზაციის ფორმა არის საგანმანათლებლო დაწესებულებები. ისინი ქმნიან ნორმებს და წესებს და არეგულირებენ განათლებას, რომელიც თავის მხრივ, განსაზღვრავს პიროვნების საგანმანათლებლო სივრცეს.

პიროვნების საგანმანათლებლო სივრცე მოიცავს გარემოსთან სწავლების ადაპტაციის ტექნოლოგიას, ტექსტების ალგორითმული ათვისების ტექნოლოგიას, აზროვნების ვიზუალიზაციას, თავის ტვინის ორივე ნახევარსფეროს მუშაობის აქტივიზაციის ტექნოლოგიას, ცოდნის თვითკონტროლს და სხვ.

მუშაობის აქტიურ ფორმებს, რომლებიც უნდა ჩაისახოს ინდივიდუალურ საგანმანათლებლო სივრცეში, მიეკუთვნებიან:

- სიტუაციური ანალიზი;
- ოპერაციული თამაშები, ტრენინგები, ტესტები;
- გეგმების, კონსპექტების, დღიურების შედგენა;
- საკლუბო საქმიანობა, ადამიანებთან კონტაქტი;
- ინფორმაციასთან მუდმივი წვდომა.

4. განათლებულობა, როგორც

პიროვნების სტრატეგიული უპირატესობა

დამქირავებელი დაინტერესებულია ჰყავდეს ისეთი მუშაკი, რომელსაც:

➤ შეუძლია იაზროვნოს დამოუკიდებლად და გადაწყვიტოს სხვადასხვა პრობლემები, ე. ი. ცოდნა გამოიყენოს პრობლემების გადასაწყვეტად;

➤ ჰქონდეს კრიტიკული და კრეატიული აზროვნება;

➤ ჰქონდეს ჰუმანიტარულ მეცნიერებაში სიტყვათა დიდი მარაგი;

➤ სწრაფად ახდენდეს ადაპტირებას შეცვლილ გარემოში;

➤ დამოუკიდებლად შეეძლოს საჭირო ცოდნის შეძენა;

➤ კვალიფიციურად იმუშაოს ინფორმაციასთან;

- შეეძლოს ახალ იდეათა გენერირება;
- იყოს კონტაქტური და კომუნიკაბელური, ადვილად გამოდიოდეს კონფლიქტურ სიტუაციებიდან;
- დამოუკიდებლად ზრუნავდეს საკუთარი ინტელექტის და კულტურის დონის ასამაღლებლად.

დაქირავებულის ეს თვისებები XXI საუკუნეში შექმნილი ტექნოლოგიების მომხმარებლის თვისებებია. როგორც ამერიკელი მეცნიერი ლ. ტეროუ წერს, ეს ის ტექნოლოგიაა, რომელმაც კვალიფიკაცია და ცოდნა მყარი სტრატეგიული უპირატესობის ერთადერთ წყაროდ აქცია.

5. ადამიანის განათლებულობის რესურსის მართვა

ადამიანის განათლებულობის რესურსის მართვა შეუძლებელია მისი შემეცნებითი საქმიანობის განვითარების გარეშე, რომელიც წარმოადგენს პროფესიული ამოცანების გადასაწყვეტად საჭირო ცოდნის და უნარების მიღებისთვის მზადყოფნას. მისი ძირითადი მიმართულებებია: მყარი შემოქმედებითი პოტენციალის ფორმირება და შემეცნებითი უნარების და ჩვევების სრულყოფა. განვიხილოთ ისინი.

მყარი შემეცნებითი მოტივაციის ფორმირება. ფსიქოლოგიაში შემეცნებითი საქმიანობაში მოტივების ორ ჯგუფს ასახელებენ: შიდა და გარე მოტივები. გარე მოტივაცია არ ითვალისწინებს ობიექტის ღრმა შეცნობას და იგი ორიენტირებულია მხოლოდ რაღაც შედეგის მისაღებად ამოცანის გადაწყვეტაზე. ამ დროს, გადაწყვეტილებები შეიძლება დაეფუძნოს არა აქტიურ სააზროვნო ოპერაციებს, არამედ მზა სტერეოტიპულ ცოდნას.

შიდა მოტივაცია მოიცავს გადასაწყვეტი პრობლემის წარმოშობის, სპეციფიკის, განვითარების კანონზომიერებების, განმეორების ალბათობის და სხვა ასპექტებს. ასეთ დროს, პრობლემის გადაწყვეტა სტერეოტიპული ცოდნით ვერ მოხდება. იმ მიზეზების დადგენის მიზნით, რამაც ეს პრობლემა გამოიწვია, საჭირო ხდება ადამიანის შემეცნების აქტუალიზაცია.

ასე რომ, რთული პრობლემა მოითხოვს შიდა მოტივირებას,

ხოლო თუ პრობლემა მარტივით დაიწყო და შემდეგ გართულდა, მაშინ როგორც გარე, ისე შიდა მოტივირებას.

შიდა შემეცნებითი მოტივაციის განვითარება ხორციელდება **ობიექტურ და სუბიექტურ ფაქტორებზე** დაყრდნობით. გადასაწყვეტი პრობლემის გართულება, ამოცანის პირობების და მოთხოვნებს შორის შეუსაბამობა და სხვა მრავალი, გვევლინება ადამიანის შემეცნებითი მოტივაციის განვითარების ობიექტურ წყაროებად, სუბიექტური ფაქტორები კი არის პიროვნების თვით-განვითარების და თვითსრულყოფის პროცესი.

ადამიანში თვითსრულყოფას სამი გარემოება იწვევს [2, გვ. 63]:

- სოციალურ პრესტიჟზე ადამიანის მოთხოვნილება;
- თვითპატივისცემის მოთხოვნილება;
- გარეშე პირთაგან შექების მოთხოვნილება.

ფსიქოლოგებმა გამოავლინეს ტიპური მოტივატორები (მოცემულობები), რომლებიც ადამიანის სამი სახის დამოკიდებულებას (თავის თავისადმი, ადამიანებისადმი და ცხოვრებისადმი) ეხებიან და, რომლებიც გამოხატავენ თუ რატომ, რა მიზნით მიისწრაფვის ადამიანი თვითსრულყოფისკენ.

საკუთარი თავის მიმართ დამოკიდებულებას ეხებიან შემდეგი მოტივატორები:

- თვითრეალიზაცია;
- ადამიანების დამოკიდებულება „მე“-სთან (რომ ისინი „მე მეცეოდნენ პატივისცემით“);
- სრულყოფა-სრულყოფისთვის (რომ ვიყო უკეთესი).

გარეშე ადამიანებისგან დამოკიდებულებას ეხებიან შემდეგი მოტივატორები:

1. ვიყო სრულყოფილი, რომ ამით უკეთესი ურთიერთობები მეონდეს ადამიანებთან;
2. შემეძლოს დახმარება ადამიანებისთვის, ე. ი. ვიყო ალტრუისტი.

ცხოვრებისადმი დამოკიდებულებას ეხება ოთხი მოტივატორი. ესენია:

1. არსებობის გამარტივება – „რომ ვიცხოვრო იოლად“;
2. არსებობის გაუმჯობესება – „რომ ვიყო უკეთესად“;

3. მატერიალური სიკეთის მიღება – „რომ მქონდეს მაღალი შემოსავალი“;

4. უსიამოვნებებისაგან თავის არიდება.

პრაქტიკულად ადამიანის ცხოვრებასთან დამოკიდებულების გამომსახველი მოტივები უფრო ხშირადაა შესამჩნევი, ვიდრე დანარჩენი მოტივები. ეს კი პირიქით უნდა იყოს. ამის უზრუნველსაყოფად საჭიროა ვზრუნავდეთ თვითგანვითარებაზე, თვითგანათლებულობაზე და ა. შ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Гермунский Б., Философия образования, М., 1998.
2. Порохина В., Самоменеджмент, М., 2012.

LITERATURE:

1. Germunski G., Education Philosophy M., 1998.
2. Porokhina V. Selfmanagement, M., 2012.

THE PERSON'S EDUCATION RESOURCE CONTROL

NATIA GURASHVILI

PhD student, GTU

RESUME

In the article - “**The Person's Education Resource Control**” education is discussed as a person's strategic priority and raised a question of its clever control. The author of this article proves that the person's education resource control is impossible without its perceptual development. In the article it is characterized the perceptual motivation, its categories, self-development motivators to themselves, another people and to life as well.

The author draws a conclusion that people use their education not for being better persons but for improving their lives.

Keywords: Education, Educational resource, intelligent, educational surroundings, perceptual activity.